

Список літератури: 1. Електронний ресурс - http://www.rusnauka.com/29_NNM_2008/Economics/35762.doc.htm. 2. *Савицкая Г.В.* Анализ эффективности деятельности предприятия: методологические аспекты / *Г.В. Савицкая*. - 6-е изд. испр. - М. : Новое знание, 2001. - 703 с. 3. *Замбрзчикова Е.С.* Запас финансовой прочности, как показатель оценки экономической эффективности инвестиционных проектов по созданию производственных объектов // Молодой ученый. - 2013. 4. *Зайцева О.П.* Диагностика ликвидности как инструмент финансового управления предприятием / *О.П. Зайцева, Л.Б. Ельшьева* // Сибир. финансовая шк. - Новосибирск, 2009. - № 7/8.

Bibliography (transliterated): 1. Elektronnij resurs - http://www.rusnauka.com/29_NNM_2008/Economics/35762.doc.htm. 2. *Savickaja G.V.* *Analiz jeffektivnosti dejatel'nosti predprijatija: metodologicheskie aspekty* / *G.V. Savickaja*. - 6-e izd. ispr. - M. : Novoe znanie, 2001. - 703 s. 3. *Zambrzhickaja E.S.* *Zapas finansovoj prochnosti, kak pokazatel' ocenki jekonomicheskoy jeffektivnosti investicionnyh projektov po sozdaniju proizvodstvennyh ob#ektov* // *Molodoy uchenyj*. - 2013. 4. *Zajceva O.P.* *Diagnostika likvidnosti kak instrument finansovogo upravlenija predprijatiem* / *O.P. Zajceva, L.B. Elysheva* // *Sibir. finansovaja shk.* - *Novosibirsk*, 2009. - № 7/8.

Надійшла до редколегії 28.02.2014

УДК 658.14.17

К.Ю. СЛАТИНА, студентка, НТУ «ХП»;
С.П. СУДАРКІНА, канд.екон.наук, проф., НТУ «ХП»

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА МЕТОДИКИ ЙОГО АНАЛІЗУ

Визначено сутність поняття фінансового стану та необхідність його аналізу. Визначено послідовність етапів проведення аналізу фінансового аналізу. Запропоновано найбільш підходяща методика аналізу фінансового стану підприємства на основі платоспроможності, ліквідності та аналізу дебіторської заборгованості.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка, аналіз, підприємство, ліквідність, платоспроможність

Вступ. На сьогодні аналізувати фінансовий стан будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, бо не можна вести господарство без міри ваги і рахунку, не добуваючись перевищення доходів над видатками. Цезавжди було важливо, тим більше зараз, коли на зміну безгосподарності і безвідповідальності приходить підприємництво, суворі дисципліна і ощадливість.

Закони ринкової економіки вимагають відповідного способу мислення і поведінки всіх її учасників. Ринкова економіка не терпить, щоб омертвіли мільярди гривень. Ринкова економіка приведе в рух всі ці ресурси, аби кожна вкладена в підприємство гривня давала найвищий прибуток. Щоб забезпечити це, на підприємстві необхідно здійснювати аналіз фінансового стану, проводити

обґрунтоване наукою дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі господарської і торговельної діяльності кожного підприємства.

© К.Ю. Слатіна, С.П. Сударкіна, 2014

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблеми оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання досліджують як вітчизняні, так і закордонні вчені: Поддєрьогін А.М., Коробов М.Я., Бланк І.А, Білик Л.Д., Сайфулін Р.С., Баканов М. И., Шеремет А.Д., Покропивний С.Ф., Савицька Г.В., Савчук В.П., Брігхем Ю., Кеннон Дж., Фулк Р., Сміт Р. та ін.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз сутності, завдань і необхідності аналізу фінансового стану підприємств, а також дослідження всіх існуючих методів і методик аналізу фінансового стану підприємств.

Матеріали досліджень. Досить повним і, на мій погляд, ширшим поняттям ніж «фінансовий стан підприємства» є визначення сутності даного поняття у Коробова М.Я. Він стверджує, що «фінансовий стан підприємства – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями».

У підручнику «Аналіз господарської діяльності», автора Савицької Г.В., сутність поняття «фінансовий стан підприємства», визначає таким чином: «фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу». Особливість даного визначення полягає в тому, що автор уперше визнає фінансовий стан, як економічна категорія, а не комплексне поняття, і підкреслює, що ця категорія відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу, тобто сьогодні і тільки, тому що на завтра ситуація уже може бути іншою.

На думку Шеремета А.Д., Сайфуліна Р.С., Негашева Є.В., «фінансовий стан підприємства» виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і їхніх джерел. Проте з даного визначення не видно про що можуть свідчити такі співвідношення, а оскільки вони будуть різними навіть в аналогічних підприємств, то доцільно було б на це звернути увагу.

Таким чином, узагальнюючі вищесказане, можна сказати, що фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування поточної діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства, та погашення зобов'язань перед суб'єктами господарювання.

Результати досліджень. Мета аналізу фінансового стану організації - своєчасно виявляти і усувати причини небажаних відхилень у фінансовому стані організації, визначати резерви поліпшення фінансового стану організації та її платоспроможності.

Послідовність проведення аналізу фінансового стану організації передбачає проходження трьох етапів.

1) Оцінка поточного стану організації та його зміни в порівнянні з попереднім періодом. Завданням цього етапу є не тільки аналіз динаміки показників, але й визначення допустимого рівня зниження коефіцієнтів.

2) Визначення причин, які призвели до зміни фінансового стану організації. На цьому етапі необхідно встановити не тільки причини появи проблем, а й причини успіхів, виявити, які дії в організації або зміни зовнішнього середовища призвели до їх появи.

3) Розробка програми дій на майбутнє. Варіанти рішень можуть бути різними і змінюватися з періоду до періоду.

Методи оцінки фінансового стану:

1) Горизонтальний (часовий) аналіз полягає в порівнянні показників звітності з показниками попередніх періодів. Найбільш поширеними методами горизонтального аналізу є порівняння статей звітності й аналіз їхніх різких змін або аналіз змін статей звітності в порівнянні зі змінами інших статей. При цьому особлива увага приділяється випадкам, коли зміна одного показника по економічній природі не відповідає зміні іншого.

2) Вертикальний аналіз представляє звітність у вигляді відносних показників, що показують питома вага статті в загальному підсумку і наступному порівнянні результату з даними попередніх періодів. Всі статті балансу наводяться у відсотках до підсумку балансу; всі статті звіту про прибутки і збитки наводяться у відсотках до обсягу виручки від реалізації.

3) Трендовий аналіз або аналіз тенденцій заснований на розрахунку відхилень показників звітності за ряд років від рівня базисного року.

4) Аналіз відносних показників передбачає розрахунок коефіцієнтів на основі даних звітності та визначення взаємозв'язків показників.

5) Фінансові коефіцієнти – відносні показники, що базуються на визначенні співвідношення між різними статтями фінансової звітності (або абсолютними показниками). Розраховані значення фінансових коефіцієнтів, порівнюються з якою-небудь базою, наприклад: нормативними, середньогалузевими показниками; аналогічними показниками попередніх років (періодів); показниками конкуруючих підприємств.

Огляд методичної літератури з аналізу підприємницької діяльності свідчить, що на сьогодні єдина система показників, які в узагальнюючому вигляді характеризують

їх фінансовий стан, остаточно ще не склалася. Кожне підприємство використовує свої самостійно розроблені методики, що включають різні показники, які часто суттєво різняться.

Ясна річ, що в доброму фінансовому стані зацікавлене передовсім саме підприємство. Однак добрий фінансовий стан будь-якого підприємства формується в процесі його взаємовідносин із постачальниками, покупцями, акціонерами, кредиторами та іншими юридичними та фізичними особами. З іншого боку, безпосередньо від підприємства залежить міра його економічної привабливості для всіх цих юридичних осіб, що завжди мають можливість вибору між багатьма підприємствами, спроможними задовольнити той самий економічний інтерес.

На думку автора, найбільш підходяща методика аналізу поєднує три групи показників, що дають можливість оцінити фінансовий стан підприємства виходячи з:

- 1) Платоспроможності
- 2) Ліквідності підприємства
- 3) Аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості

Оціночні показники являють собою коефіцієнти, що розраховуються на основі даних балансу підприємства та звіту про прибутки і збитки.

Існуюча бухгалтерська звітність відрізняється від тієї, яка застосовувалася раніше (2-3 роки тому), отже, відповідно змінилася і методика аналізу.

Так, у балансі вже не наводяться показники наявності власних оборотних коштів, стійкі пасиви, зникли такі розділи колишньої методики, як аналіз надлишку або нестачі оборотних коштів, нормованих запасів і ціла низка інших. Водночас ринкова економіка висунула вимоги до аналізу цілої системи нових показників, які раніше в нашій практиці не використовувались, наприклад, аналіз ліквідності фінансової тривалості, розрахунок і аналіз коефіцієнтів цих показників. Інформація про фінансовий стан підприємства повинна достовірно відображати фінансовий стан підприємства і його модифікації, що відбувалися за звітний період.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки. Фінансовий стан підприємства – це економічна категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування поточної діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства, та погашення зобов'язань перед суб'єктами господарювання. Відповідно до цього, запропонована методика аналізу фінансового стану за трьома етапами: аналіз платоспроможності, ліквідності та аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості підприємства.

Список літератури:1. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. / М. Я. Коробов. – К. : Знання, 2001. – 378 с.2. *Савицкая Г. В.* Экономический анализ. — 13-е изд. — М.: Новое знание, 2007. 3. *Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С., Негашев Е. В.* – Методика финансового анализа / М.: ИНФА. – 2001., с.2084. *А. И. Алексеева, Ю. В. Васильев, А. В., Малеева, Л. И. Уивичкий.* Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: Учебное пособие - М.: Финансы и статистика, 2006. - 672с.

Bibliography (transliterated): 1. Korobov M. Ja. *Finansovo-ekonomichnij analiz dijtal'nosti pidprijemstv: navch.posib.* / M. Ja. Korobov. – K. : Znannja, 2001. – 378 s.2. Savickaja G.V.*Jekonomicheskij analiz.* — 13-e izd. — M.: Novoeznanie, 2007. 3. Sheremet A.D., Sajfulin R.S., Negashev E.V.– *Metodika finansovogo analiza/* M.:INFA. – 2001., s.2084. A.I.Alekseeva, Ju.V.Vasil'ev, A.V., Maleeva, L.I.Ushvickij.*Kompleksnyj jekonomicheskij analiz hozhajstvennoj dejatel'nosti:* Uchebnoe posobie - M.: Finansy i statistika, 2006. - 672s.

Надійшла до редколегії 05.03.2014

УДК 65.015.25

Р.Г. МАЙСТРО, канд.екон.наук, доц., НТУ «ХПІ»;
Ю.С. ЩЕРБАК, магістрант, НТУ «ХПІ»

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ

Досліджено теоретичні основи поняття «ефективність» та його суті, здійснено аналіз визначення поняття «ефективності» та «ефективності роботи підприємства» різними авторами, досліджено напрями підвищення ефективності діяльності підприємства, системи оцінки ефективності роботи підприємства та основні підходи до визначення ефективності організацій.

Ключові слова: ефект, ефективність, ефективність виробництва, економічна ефективність, продуктивність, підприємство.

Вступ. Сучасний етап розвитку ринкових відносин в Україні вимагає від вітчизняних підприємств активних дій з підвищення ефективності їх функціонування.

Поняття «ефективність» використовується в багатьох сферах людської діяльності. Зацікавленість нею виникає на різних рівнях управління економікою – від власників приватного підприємства до керівників держави. Оцінка ефективності виробничої діяльності, управлінських рішень, витрат економічних ресурсів, а також конкретні технології та засоби забезпечення ефективного функціонування підприємств становлять особливий інтерес як для вчених, так і для економістів-практиків.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення поняття «ефективності» та його суті, здійснення аналізу визначення поняття «ефективності» різними авторами та системи оцінки ефективності роботи підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економіці ефективність посідає важливе місце серед актуальних проблем економічної науки і досить часто розглядається та досліджується провідними фахівцями. Вивченню та дослідженню даної категорії присвячено безліч наукових праць. Для отримання найбільш повного